

OBSAH

Nejčastěji používané zkratky v publikaci

(F. Horák) 3

1 ÚVOD (F. Horák)..... 7

2 VÝZNAM CHOVU OVCÍ
(F. Horák, M. Hošek) 8

2.1 Má nám historie co říci?
(F. Horák) 8

2.2 Novodobá historie našeho ovčáctví 9

2.3 Chov ovcí ve světě a v zemích EU
(M. Hošek, F. Horák) 13

2.3.1 Úroveň chovu 13

2.3.2 Dosahovaná produkce 17

3 ZÁKLADY ANATOMIE A FYZIOLOGIE OVCÍ
(Č. Červený, J. Doskočil, F. Horák)..... 23

3.1 Stavba těla ovce (Č. Červený) 23

3.1.1 Pohybové ústrojí 23

3.1.2 Trávicí ústrojí 26

3.1.3 Dýchací ústrojí 34

3.1.4 Močové ústrojí 35

3.1.5 Pohlavní ústrojí 36

3.1.6 Oběhové ústrojí 38

3.1.7 Řídící soustavy 39

3.1.8 Ústrojí tělního pokryvu 40

3.2 Růst a vývin (J. Doskočil) 43

3.2.1 Faktory ovlivňující růst a vývin 44

3.2.2 Hodnocení růstu 45

3.3 Základy fyziologie trávení 45

3.3.1 Příjem krmiva a vody 45

3.3.2 Trávení v ústní dutině 46

3.3.3 Trávení v předžaludku 46

3.3.4 Trávení v žaludku 48

3.3.5 Trávení v tenkém střevě 48

3.3.6 Regulace příjmu krmiva 48

3.4 Vstřebávání (resorpce) 49

3.4.1 Vstřebávání jednotlivých živin 49

3.4.2 Funkce jater 50

3.5 Fyziologie reprodukce 50

3.5.1 Funkce samčích pohlavních orgánů 51

3.5.2 Funkce samičích pohlavních orgánů 52

3.5.3 Pohlavní cyklus a jeho fáze 53

3.5.4 Ovulace, oplodnění, gravidita a porod 54

3.6 Laktace 56

3.7 Základní ukazatele fyziologické normy
(J. Doskočil, F. Horák) 57

4 PRODUKTY CHOVU OVCÍ
(J. Kuchtík, K. Šustová, F. Horák, M. Hošek, M. Jůzl) 61

4.1 Hlavní produkty 61

4.1.1 Maso (J. Kuchtík, F. Horák, M. Hošek, M. Jůzl) 61

4.1.1.1 Faktory ovlivňující růstovou schopnost jehňat (J. Kuchtík) 62

4.1.1.2 Ukazatelé jatečné hodnoty 65

4.1.1.3 Třídy jatečných ovcí 66

4.1.1.4 Prodej a klasifikace jehňat a ovcí v živém 66

4.1.1.5 Příprava ovcí na porážku 67

4.1.1.6 Porážka ovcí (F. Horák, M. Hošek) 68

4.1.1.7 Klasifikace jatečně upravených trupů (J. Kuchtík) 69

4.1.1.8 Výsekové partie jatečně upraveného trupu (J. Kuchtík, F. Horák, M. Hošek) 70

4.1.1.9 Kvalita masa (J. Kuchtík) 72

4.1.1.10 Senzorické hodnocení masa a jeho hlavní zásady (J. Kuchtík, M. Jůzl) 77

4.1.1.11 Zdravotní hodnocení jehněčího masa (J. Kuchtík) 79

4.1.2 Mléko (J. Kuchtík, K. Šustová, F. Horák) 81

4.1.2.1 Produkce ovčího mléka (J. Kuchtík, K. Šustová) 81

4.1.2.2 Složení ovčího mléka a jeho senzorické vlastnosti 83

4.1.2.3	Mikrobiální kvalita a počty somatických buněk v ovčím mléce	87
4.1.2.4	Dojení ovcí (F. Horák, J. Kuchtík)	87
4.1.2.5	Využití ovčího mléka (J. Kuchtík, K. Šustová)	88
4.1.2.6	Zdravotní výhody ovčího mléka	90
4.1.2.7	Zpracování ovčího mléka	91
4.1.2.8	Postup výroby ovčího hrudkového sýra	94
4.1.3	Vlna (F. Horák)	94
4.1.3.1	Rouno a jeho složení	96
4.1.3.2	Mechanické a fyzikální vlastnosti vlny	96
4.1.3.3	Proč má vlna trvalý význam?	98
4.1.3.4	Stříž ovcí	99
4.1.3.5	Soutěže stříhačů	102
4.1.3.6	Třídění a ošetření nastříhané vlny	107
4.1.3.7	Praní vlny	108
4.1.3.8	Realizace vlny	109
4.1.4	Kůže (F. Horák)	110
4.2	Vedlejší produkty	113
4.3	Nepřímý užitek	114
4.4	Mimotržní funkce	115
5	PLEMENA A UŽITKOVÉ TYPY OVCÍ (F. Horák, I. Literák, J. Klimeš)	117
5.1	Ovce v zoologickém systému (I. Literák, J. Klimeš)	117
5.2	Fylogenetický původ ovcí	119
5.3	Domestikace ovcí	120
5.4	Změny způsobené domestikací (F. Horák)	121
5.5	Genofond plemen ovcí	121
5.5.1	Třídění plemen ovcí	122
5.5.2	Rajonizace plemen	124
5.6	Plemena a užitkové typy ovcí v ČR	124
5.6.1	Plemena s kombinovanou užitkovostí	126
5.6.2	Plemena s masnou užitkovostí	136
5.6.3	Dojená plemena	141
5.6.4	Plodná plemena	142
5.6.5	Ostatní (zájmová a málopočetná) plemena	144

6	ŠLECHTĚNÍ OVCÍ (M. Milerski, F. Horák, V. Mareš, A. Pindřák)	150
6.1	Historie šlechtění (A. Pindřák)	150
6.2	Genetika a prostředí v procesu šlechtění (M. Milerski, F. Horák)	150
6.3	Metody plemenitby (A. Pindřák, M. Milerski)	151
6.4	Měření užitkových znaků	154
6.5	Hodnocení ovcí a jejich selekce (M. Milerski)	155
6.6	Vztahy mezi užitkovými vlastnostmi	156
6.7	Geny s velkými účinky u ovcí (M. Milerski, F. Horák)	156
6.8	Využití molekulární genetiky ve šlechtění ovcí (M. Milerski)	157
6.9	Základní šlechtitelská opatření v praxi (F. Horák, M. Milerski, V. Mareš)	158
6.9.1	Kontrola užitkovosti (KU) (F. Horák, M. Milerski)	158
6.9.2	Hodnocení zevnějšku (F. Horák)	160
6.9.3	Zpracování výsledků KU	160
6.9.4	Kontrola dědičnosti, odhad plemenné hodnoty (M. Milerski)	162
6.9.5	Šlechtitelské chovy (F. Horák, A. Pindřák)	167
6.9.6	Nákupní trhy a základní výběry ovcí (V. Mareš, F. Horák)	167
6.9.7	Plemenářská evidence v chovu ovcí (M. Milerski)	174
6.9.8	Označování a ústřední evidence ovcí (V. Mareš, M. Hošek)	174
6.9.9	Plemenné knihy (V. Mareš)	181
6.10	Mateřská a otcovská populace (M. Milerski)	183
6.11	Zaměření selekce na užitkové vlastnosti	183
6.12	Výstavy a přehlídky plemen (F. Horák)	187
6.13	Ekonomika šlechtění (M. Milerski)	187
6.14	Česká plemenářská inspekce (F. Horák)	187

7	REPRODUKCE				
	(F. Horák, R. Axmann)	189			
7.1	Hodnocení plodnosti				
	(F. Horák)	189			
7.2	Pohlavní cykly u ovcí	190			
7.3	Zapouštění ovcí				
	(F. Horák, R. Axmann)	191			
7.3.1	Selekce před zapouštěním	191			
7.3.2	Příprava bahnic	192			
7.3.3	Příprava beranů (R. Axmann)	193			
7.4	Způsoby zapouštění				
	(F. Horák)	195			
7.5	Možnosti zvýšení plodnosti	197			
7.6	Péče o březí ovce				
	(F. Horák, R. Axmann)	199			
7.6.1	Výživa březích ovcí	199			
7.6.2	Ošetřování březích ovcí	201			
7.6.3	Příprava stáje a chovných zařízení na bahnění	201			
7.7	Bahnění ovcí a péče o jehňata	201			
7.7.1	Porod a jeho fáze	201			
7.7.2	Péče o jehňata po narození	204			
7.7.3	Zčišťování bahnice	205			
7.8	Odchov a odstav jehňat				
	(F. Horák)	205			
7.8.1	Období mléčné výživy	206			
7.8.2	Období kombinované výživy	206			
7.8.3	Odstav jehňat	206			
7.9	Zdravotní problematika odstavu jehňat				
	(R. Axmann)	207			
7.10	Zasušení bahnic	208			
7.11	Evidence, kastrace a kontrola paznehtů u jehňat	208			
8	VÝŽIVA A KRMENÍ OVCÍ				
	(L. Zeman, P. Doležal, P. Veselý, F. Horák)	210			
8.1	Vhodné technologie konzervace krmiv				
	(P. Doležal)	210			
8.1.1	Výroba a význam sena pro ovce	210			
8.1.2	Výroba kvalitních siláží pro krmení ovcí	219			
8.1.3	Příprava lisovaných obalovaných senáží	224			
8.2	Potřeba živin pro ovce				
	(L. Zeman)	229			
8.2.1	Normy potřeby živin pro ovce	229			
8.2.2	Hodnocení energie	229			
8.2.3	Složení krmiv – katalog krmiv	231			
8.2.4	Potřeba živin	231			
8.2.4.1	Potřeba živin pro bahnice	231			
8.2.4.2	Potřeba živin pro výkrm beránků	234			
8.2.5	Voda	234			
8.2.6	Potřeba minerálních látek	237			
8.3	Technika krmení ovcí				
	(P. Veselý, F. Horák, L. Zeman)	240			
8.3.1	Krmiva pro ovce (P. Veselý, F. Horák)	240			
8.3.2	Krmení bahnic (F. Horák, L. Zeman)	242			
8.3.3	Výkrm ovcí (F. Horák, L. Zeman)	244			
8.3.4	Zimní krmení ovcí (F. Horák)	245			
8.4	Pastva a pastevní technika				
	(J. Švéda, F. Horák)	247			
8.4.1	Kde se dá pást (J. Švéda)	248			
8.4.2	Způsoby pastvy (J. Švéda, F. Horák)	250			
8.4.3	Zatížení pastviny (F. Horák)	252			
8.4.4	Založení pastevního porostu (J. Švéda)	253			
8.4.5	Udržování travního porostu, pastva celý rok	254			
8.4.6	Hubení plevelů a boj proti parazitům	254			
8.4.7	Typy oplocení pastvin (J. Švéda, F. Horák)	255			
8.4.8	Technická zařízení pastvin	258			
8.4.9	Manipulace se zvířaty na pastvinách	260			
9	USTÁJENÍ A CHOVNÁ ZAŘÍZENÍ				
	(F. Horák)	261			
9.1	Ovčiny a jejich řešení	261			
9.1.1	Umístění ovčína	262			
9.1.2	Velikost stáje	262			
9.1.3	Podlaha stáje	263			
9.1.4	Mikroklima stáje	264			
9.1.5	Řešení nových objektů	265			
9.2	Vnitřní zařízení ovčína	268			
9.2.1	Zařízení pro krmení ovcí	268			
9.2.2	Zařízení pro napájení	269			
9.2.3	Zařízení pro bahnění	269			
9.2.4	Další zařízení	270			
9.3	Venkovní zařízení	270			
9.3.1	Skladovací prostory	271			
9.3.2	Pastevní areály	271			

10 ZDRAVOTNÍ PROBLEMATIKA OVCÍ (R. Axmann, S. Šlosárková).....	272
10.1 Koprologické vyšetření, odčervení a vakcinace březích bahnic (R. Axmann)	272
10.2 Hypotermie jehňat	272
10.3 Vakcinační program při odchovu jehňat	273
10.4 Nejdůležitější infekční problémy v chovu ovcí	275
10.4.1 Klostridiové nákazy, enterotoxemie ovcí	275
10.4.2 Pasteurelóza jehňat	278
10.4.3 Nakažlivé kulhání ovcí	279
10.4.4 Infekční příčiny poruch reprodukce	281
10.4.5 Příměť pysková	282
10.4.6 Maedi-visna	282
10.4.7 Paratuberkulóza ovcí	282
10.4.8 Klusavka ovcí (scrapie)	283
10.4.9 Listerióza	285
10.5 Endoparazitózy ovcí, odčervovací program	286
10.5.1 Motoličnatost	286
10.5.2 Tasemničnatost	286
10.5.3 Slezová a střešní červivost	287
10.5.4 Plíční červivost	287
10.5.5 Kokcidióza jehňat	287
10.5.6 Prevence endoparazitóz, odčervovací program	288
10.6 Exoparazitózy ovcí	289
10.6.1 Svrab ovcí (prašivina)	289
10.6.2 Vši, všenky	290
10.6.3 Klošovitosť	290
10.6.4 Myiáze	290
10.7 Neinfekční onemocnění ovcí (S. Šlosárková)	291
10.7.1 Poruchy trávení	291
10.7.2 Výhřez pochvy a děložního krčku	293
10.7.3 Záněty mléčné žlázy (mastitidy)	293
10.7.4 Ketóza (toxemie) březích bahnic	294
10.7.5 Pastevní tetanie	295
10.7.6 Průjmy u jehňat	295
10.7.7 Nutriční svalová dystrofie	296
10.7.8 Struma	296
10.8 Nákazy ovcí a koz nebezpečné podle veterinárního zákona (R. Axmann)	297
10.9 Povinnosti chovatelů v souvislosti s asanací, svody a výstavami	297
10.10 Chovatelský kalendář	299
10.11 Chovatelská lékárnička	299
11 EKONOMIKA CHOVU (J. Humpál, J. Novák, F. Horák)	303
11.1 První úvahy o možnostech chovu ovcí (J. Humpál)	303
11.2 Ekonomická kalkulace v chovu ovcí	303
11.3 Možnosti získání dotací pro chovatele ovcí	304
11.3.1 Jednotná platba na plochu (SAPS) a národní doplňkové platby	304
11.3.2 Program rozvoje venkova (2007-2013)	305
11.3.3 Národní dotace pro chovatele ovcí	307
11.3.4 Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond	307
11.3.5 Programy Ministerstva životního prostředí	307
11.4 Ekonomické podklady	308
11.4.1 Pastevní areály	308
11.4.2 Vzorové výpočty nákladů	310
11.5 Kalkulace nákladů v chovu ovcí (J. Novák)	311
11.6 Náklady spojené s chovem ovcí (J. Humpál)	316
11.7 Sestavení linek na sklizeň píce	318
11.8 Poznámky k ekonomice chovu ovcí v Rakousku (F. Horák)	321
12 CHOV OVCÍ V PODMÍNKÁCH EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ (I. Hrbek, F. Horák)	325
12.1 Principy ekologického zemědělství (I. Hrbek)	325
12.2 Hlavní zásady chovu ovcí v ekologickém zemědělství	326
12.3 Rozsah ekologického zemědělství v ČR (F. Horák)	326
12.4 Praktická aplikace ekologického zemědělství	327
12.5 Legislativní úprava ekologického zemědělství (I. Hrbek)	329
12.6 Informace a kontakty	330

13	PŘÍMÁ REALIZACE A FINALIZACE OVČÍCH PRODUKTŮ ZE DVORA (I. Hrbek).....	331	16.2.2	Výchova a výcvik psa	355
13.1	Realizace a finalizace produkce	331	16.3	Výběr, výchova a výcvik pasteveckého psa	356
13.2	Legislativa faremního zpracování	332	16.3.1	Výběr štěněte	356
13.2.1	Evropská legislativa	332	16.3.2	Výchova a výcvik	357
13.2.2	Legislativní úprava tržní realizace ovčího mléka	334	16.3.3	Sociální vazby	358
13.2.3	Legislativní úprava tržní realizace ovčího masa	338	16.3.4	Problémové chování	358
13.2.4	Doporučené postupy pro legalizaci faremního zpracování a prodeje	340	16.3.5	Výchova druhého, popř. dalších psů	359
14	CHOVATELSKÝ ROK, POJIŠTĚNÍ (F. Horák)	343	16.4	Výživa psa	359
14.1	Systém chovu	343	16.4.1	Zásady správné výživy	360
14.2	Kalendář březosti	343	16.4.2	Technika krmení psů	361
14.3	Pojištění v chovu ovcí	345	16.4.3	Doplňky výživy	362
15	SLUŽBY PRO CHOVATELE (V. Mareš)	347	16.5	Péče a ustájení psa	362
15.1	Chovatelské kluby ovcí a koz	348	16.6	Pojištění psa	363
15.2	Biologické služby	350	16.7	Výstavy a posuzování	364
15.3	Odbytový servis	351	16.8	Uchovnění psa	365
16	OVČÁCKÝ PES (M. Hošek, M. Vagenknechtová)	352	16.9	Zkoušky a soutěže	365
16.1	Ovčácký, honácký nebo pastevecký pes?	352	16.10	Zásady veterinární péče o psa	366
16.1.1	Ovčácký pes	352	16.10.1	Infekční onemocnění psů	366
16.1.2	Honácký pes	353	16.10.2	Paraziti u psů	366
16.1.3	Pastevecký pes	353	16.10.3	Zdravotní prohlídka psa	367
16.2	Výběr, výchova a výcvik ovčáckého psa	355	16.10.4	Vyšetření na dědičná onemocnění	368
16.2.1	Výběr štěněte	355	17	ZÁKLADNÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY SOUVISEJÍCÍ S PODNIKÁNÍM (J. Tuza)	370
			17.1	Obchodní závazkové vztahy	370
			17.2	Pracovněprávní předpisy	370
			17.3	Navazující právní předpisy veřejného práva	371
			17.4	Důležité zákony, vyhlášky a normy	372
			17.5	Související předpisy EU	374
			18	POUŽITÁ LITERATURA	375